

Γεωγραφίες της ενεργειακής φτώχειας στην Αθήνα της κρίσης

Φερενίκη Βαταβάλη

Μέθοδοι και εργαλεία

- **Ανάλυση στατιστικών στοιχείων** σχετικά με τον πληθυσμό, το κτιριακό απόθεμα και την οικιακή κατανάλωση ενέργειας

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ)

Δήμος Αθηναίων

Περιφέρεια Αττικής

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ ΑΕ)

Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ)

Eurostat

- **Αξιολόγηση πολιτικών.** Θεσμικό πλαίσιο και συνεντεύξεις από 14 ειδικούς που εργάζονται στη δημόσια διοίκηση, σε ΜΚΟ ή ασχολούνται με την ενέργεια, τη φτώχεια και τις ενεργειακές αναβαθμίσεις

- **Συνεντεύξεις με νοικοκυριά.** 24 ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε 12 πολυκατοικίες στο Δήμο Αθηναίων

Ευρήματα σχετικών ερευνών

- WWF Ελλάς και της Public Issue (2013)

  - το 81% των νοικοκυριών έχει μειώσει τις δαπάνες που σχετίζονται με οικιακή θέρμανση και ψύξη

  - το 74% έχει μειώσει την κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος

  - το 63% έχει μειώσει τη χρήση του ΙΧ αυτοκινήτου

- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

  - το 62,4% των νοικοκυριών ξοδεύει περισσότερο από το 10% του εισοδήματός τους για θέρμανση

  - το 78,6% χρησιμοποιεί λιγότερο θέρμανση απ' ό,τι χρειάζεται για οικονομικούς λόγους

  - το 64% δηλώνει αδύναμο να πληρώσει τους λογαριασμούς για τη θέρμανση

- Santamouris et al (2013)

  - τους χειμώνες 2010-2011 και 2011-2012 η κατανάλωση ενέργειας από τα νοικοκυριά μειώθηκε κατά 15%

  - το ποσοστό των ενεργειακά φτωχών αυξήθηκε από 11,1% σε 11,7%.

Πίνακας X: Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών στην Ελλάδα κατά κύριο μέσο θέρμανσης				
	2010	2012	2014	2016
Καλοριφέρ πετρελαίου	65,9	55,7	35,4	41,5
Καλοριφέρ φυσικού αερίου	7,2	8,1	9,2	11,1
Σόμπα πετρελαίου	5,0	3,4	2,7	2,1
Σόμπα υγραερίου	1,4	2,0	2,2	1,2
Σόμπα καυσόξυλων	5,4	7,9	11,1	7,8
Θερμοσυσσωρευτές	2,6	1,7	2,2	1,9
Ηλεκτρικές συσκευές (σόμπα, αερόθερμο, καλοριφέρ)	4,7	6,9	13,5	13,3
Συσκευή κλιματισμού (air-condition)	4,8	5,8	12,8	9,9
Άλλο	2,3	7,8	9,2	10,4
Δε θερμαίνεται	0,5	0,8	1,8	0,8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2017) Συνθήκες διαβίωσης στην Ελλάδα, Ελληνική Στατιστική Αρχή, Αθήνα.
http://www.statistics.gr/documents/20181/2810519/LivingConditionsInGreece_1117.pdf/393d73f4-d016-465d-af6e-bebe222813b9 (τελευταία πρόσβαση: 19/11/2017)

Ορισμός ενεργειακής φτώχειας / ενεργειακής πενίας

Νόμο 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου...»

«η κατάσταση των καταναλωτών κατά την οποία αυτοί ευρίσκονται σε δυσχερή θέση, λόγω του χαμηλού εισοδήματός τους όπως αυτό προκύπτει από τις φορολογικές τους δηλώσεις, σε συνδυασμό με την επαγγελματική τους κατάσταση, την οικογενειακή τους κατάσταση και ειδικών καταστάσεων υγείας, να καλύψουν τις δαπάνες για τις εύλογες ανάγκες εφοδιασμού τους σε ηλεκτρική ενέργεια ή φυσικό αέριο, καθώς οι δαπάνες αυτές αποτελούν σημαντικό ποσοστό του διαθέσιμου εισοδήματός τους».

Πολιτικές για ενεργειακή φτώχεια, ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων κτλ

- Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο (ΚΟΤ) της ΔΕΗ (2010-σήμερα)
- Επίδομα πετρελαίου (Υπουργείο Οικονομικών, 2012-σήμερα)
- Χαμηλές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας τις μέρες που η καιρικές συνθήκες ευνοούν δημιουργία νέφους (2013-σήμερα)
- Επανασυνδέσεις ηλεκτρικού ρεύματος με κοινωνικά κριτήρια
  - Επανάσυνδεση ηλεκτρικού ρεύματος (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΔΕΗ, ΔΕΔΔΗΕ, κοινωνικές δομές της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την Εκκλησία, 2013)
  - Ηλεκτρικό Ρεύμα για όλους (Περιφέρεια Αττικής 2014-2015)
  - Δωρεάν επανάσυνδεση και ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων οφειλών των καταναλωτών ΔΕΗ (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης 2015).
- Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (2010)
- «Εξοικονόμηση κατ' οίκον» (ΥΠΕΚΑ 2010-2015, 2018)
- Νέος Οικοδομικός Κανονισμός (2012)
- Αποσύνδεση διαμερισμάτων από την κεντρική θέρμανση των πολυκατοικιών (2017)
- Ενεργειακές Κοινότητες (2018)

Κανένα σπίτι χωρίς ρεύμα

Καυσατζόγλου 35
114, 211 0192839
www.kinimadenplhrono.gr | epitropes2010@gmail.com

Δομή παρουσίασης

1. Παρουσίαση χαρτών που προσπαθούν να παρουσιάζουν πτυχές της ενεργειακής φτώχειας στο δήμο της Αθήνας
2. Συνεντεύξεις με νοικοκυριά σε επτά πολυκατοικίες του Δήμου Αθηναίων
3. Ευρήματα έρευνας και γενικά σχόλια πάνω στο θέμα.

ΧΑΡΤΗΣ 1:

Συγκέντρωση κανονικών κατοικιών χωρίς καθόλου μόνωση

Μάσκα κοινωνικής γεωγραφίας της Αθήνας 1998-2011, Σ. Σακελλάρι, Γ. Καζιργκουστάκης (2016)

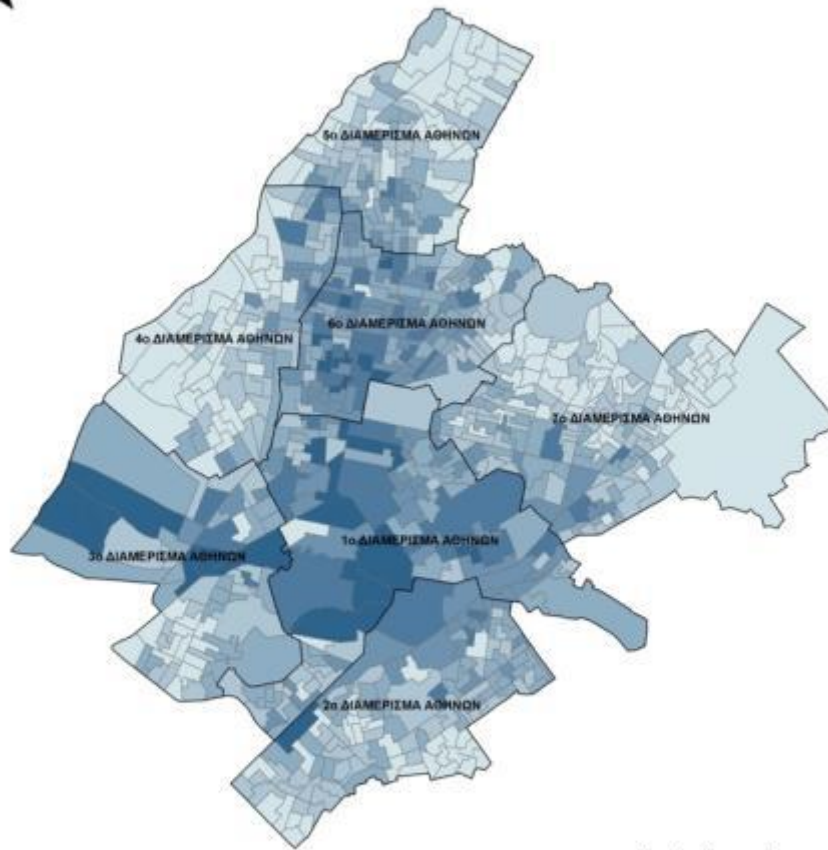
Κτίρια χωρίς μόνωση (%)*

- 80 - 100
- 60 - 80
- 40 - 60
- 20 - 40
- 8 - 20

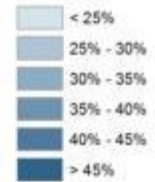
- Χώροι πρασίνου, Αρχαιολογικοί χώροι, Περιοχές ειδικών χρήσεων
- Όρια απογραφικών τομέων
- Όρια όμορων δήμων

ΧΑΡΤΗΣ 2:
Συγκέντρωση κενών κανονικών κατοικιών

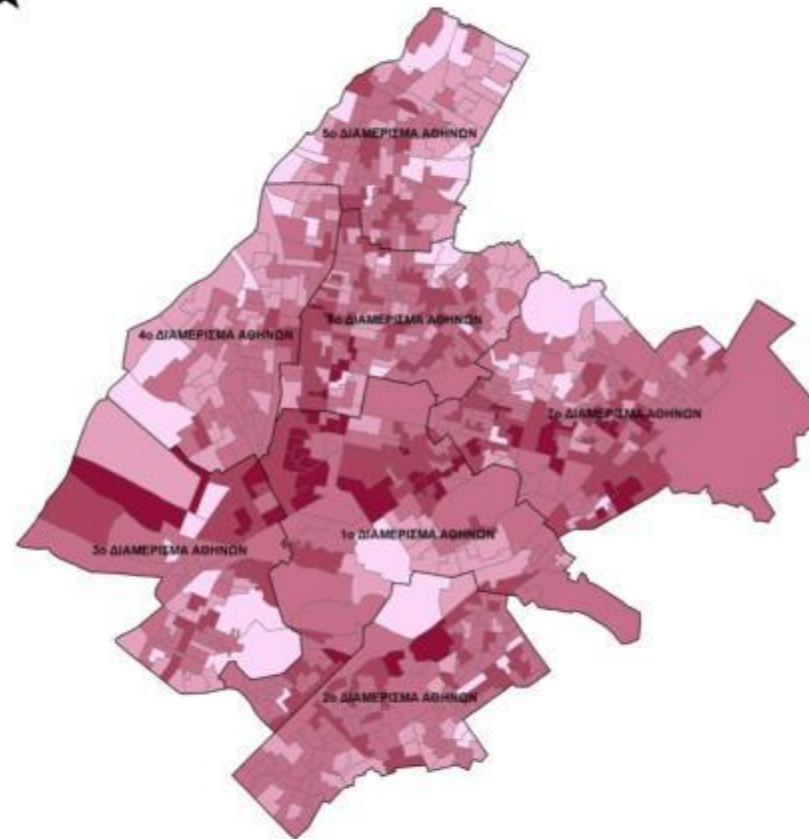

Κενές Κατοικίες

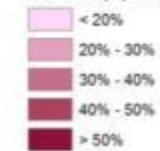

0 0.5 1 2 Kilometers

ΧΑΡΤΗΣ 3:
Συγκέντρωση ενοικιαζόμενων κανονικών κατοικιών

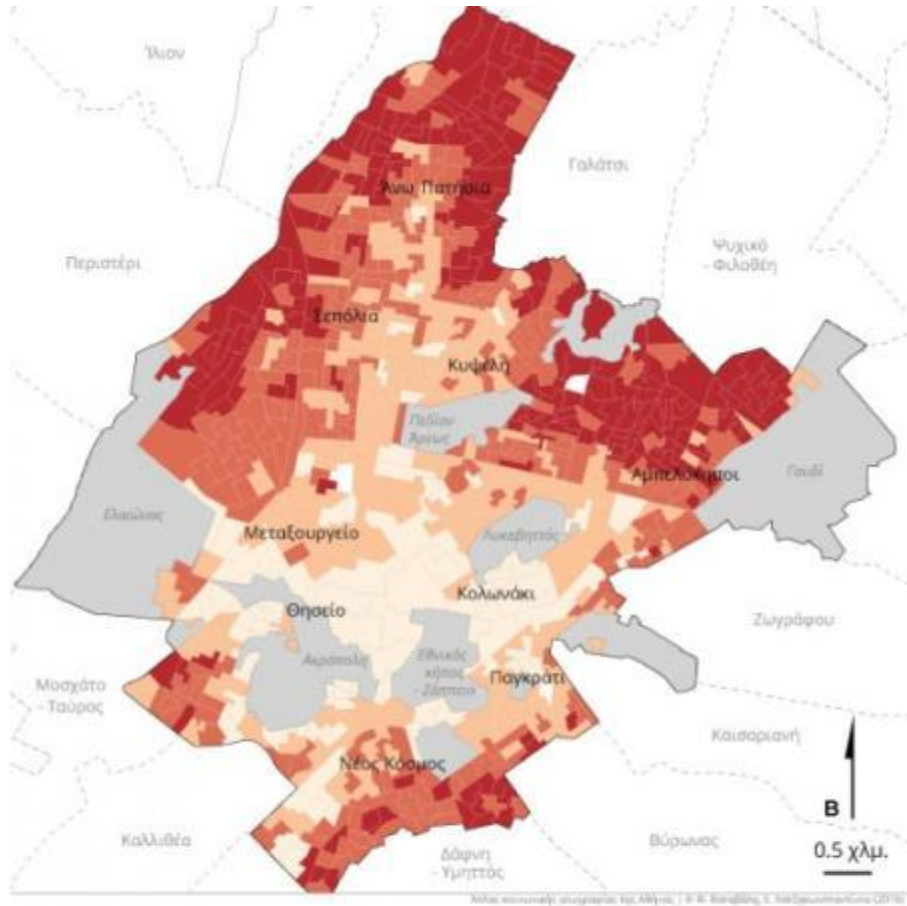
Ενοικιαζόμενες Κατοικίες

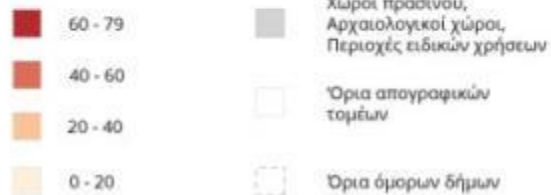
0 0.5 1 2 Kilometers

ΧΑΡΤΗΣ 4:

Συγκέντρωση νοικοκυριών με κύρια χρησιμοποιούμενη πηγή ενέργειας για θέρμανση το πετρέλαιο

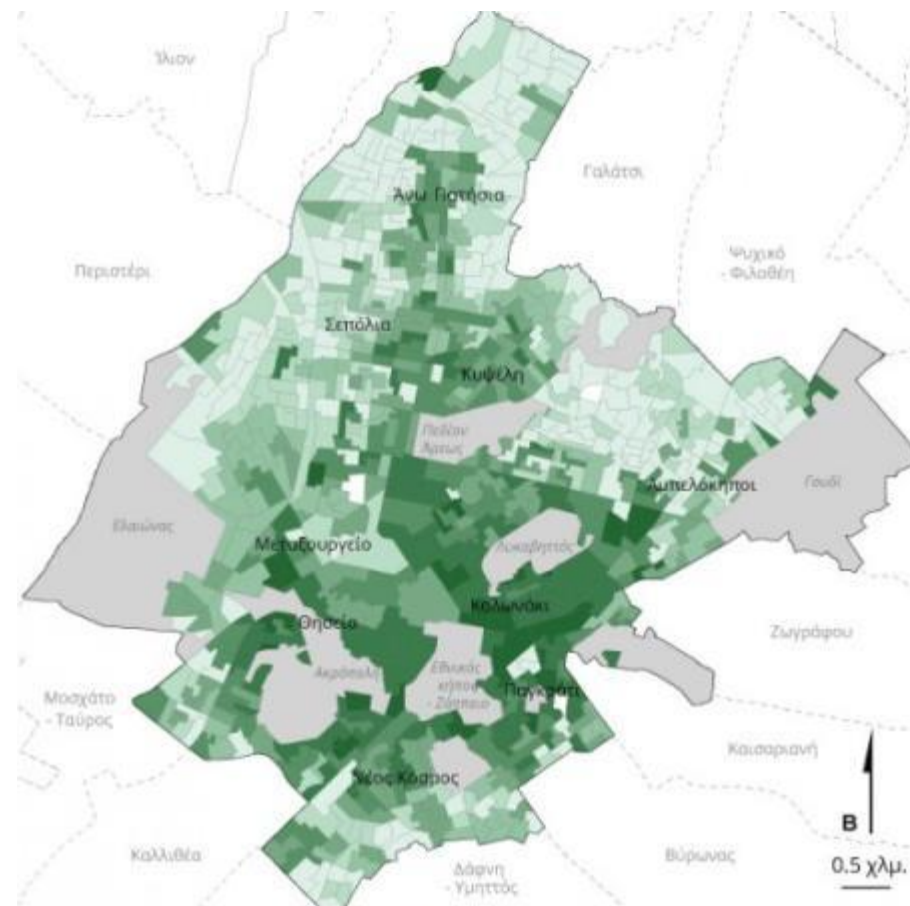
Νοικοκυριά που χρησιμοποιούν πετρέλαιο για θέρμανση (%)*

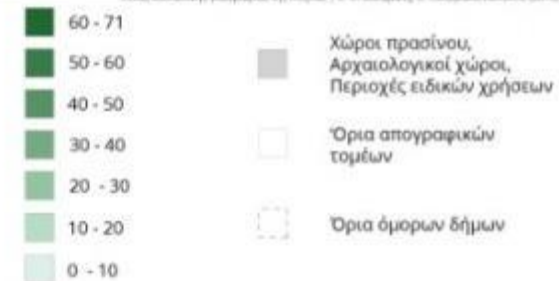
*Πηγή στοιχείων: ΕΛΣΤΑΤ - Απογραφή 2011

ΧΑΡΤΗΣ 5:

Συγκέντρωση νοικοκυριών με κύρια χρησιμοποιούμενη πηγή ενέργειας για θέρμανση το φυσικό αέριο

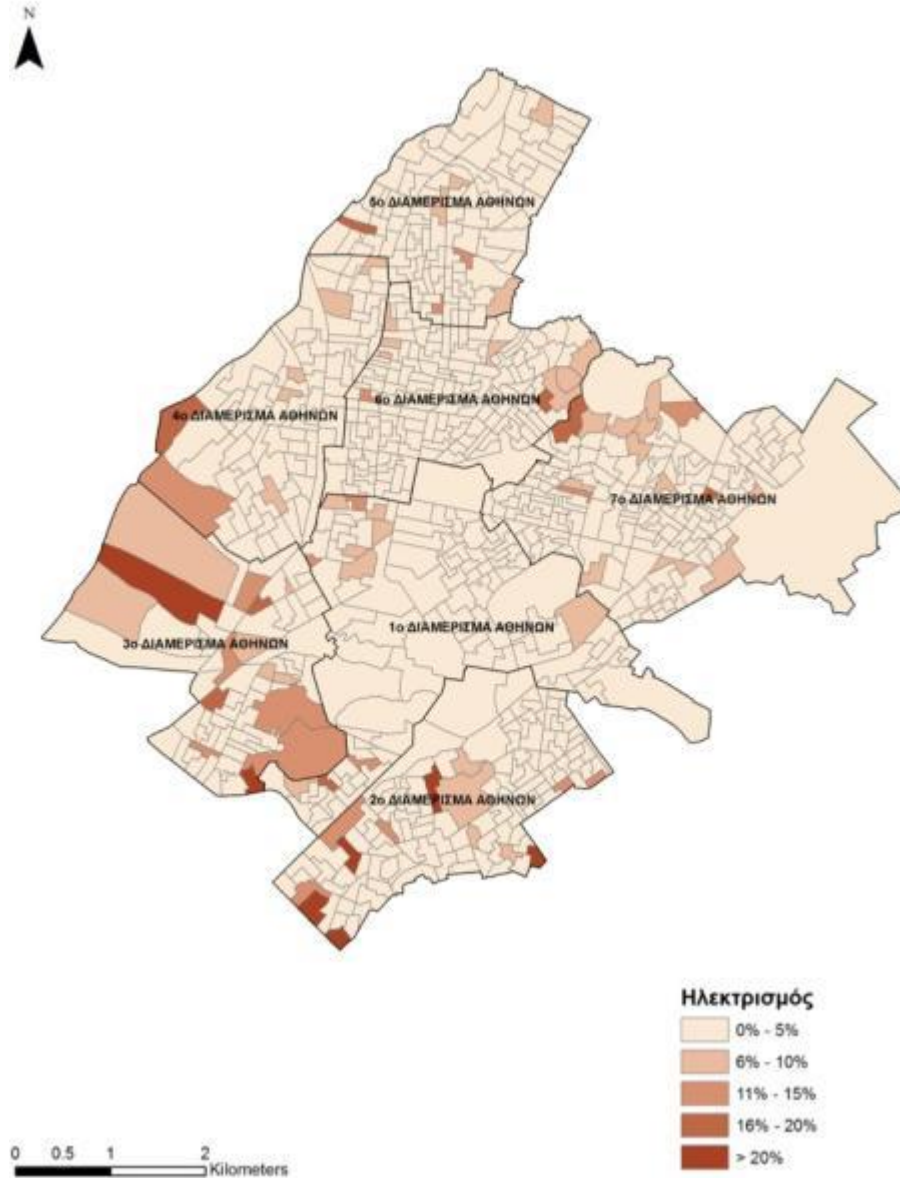
Νοικοκυριά που χρησιμοποιούν φυσικό αέριο για θέρμανση (%)*

*Πηγή στοιχείων: ΕΛΣΤΑΤ - Απογραφή 2011

ΧΑΡΤΗΣ 6:

Συγκέντρωση νοικοκυριών με κύρια χρησιμοποιούμενη πηγή ενέργειας για θέρμανση τον ηλεκτρισμό

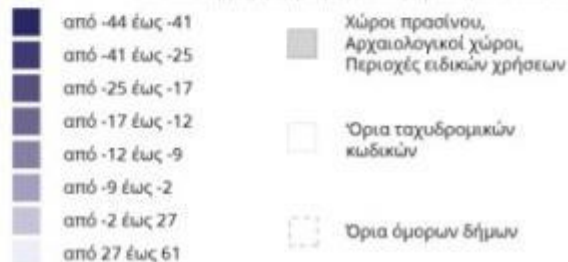

ΧΑΡΤΗΣ 7:
Μεταβολή κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας οικιακών καταναλωτών ΔΕΗ μεταξύ 2008 και 2015

Μεταβολή κατανάλωσης (%)*

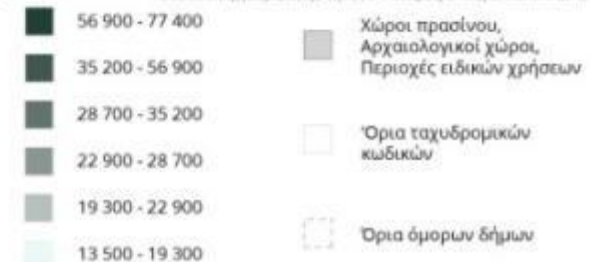
*Πηγή στοιχείων: ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Πηγή στοιχείων: ΔΕΔΔΗΕ

ΧΑΡΤΗΣ 8:
Μέσο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα οικονομικού έτους 2011 ανά ταχυδρομικό κώδικα διεύθυνσης επικοινωνίας υπόχρεου

Μέσο οικογενειακό εισόδημα (ευρώ)*

*Πηγή στοιχείων: Γ.Γ.Π.Σ., Ψηφιακή Οικονομία

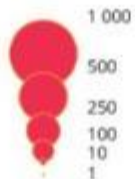
Πηγή στοιχείων: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων

ΧΑΡΤΗΣ 10:
Πλήθος δικαιούχων επιδόματος πετρελαίου θέρμανσης, 2014

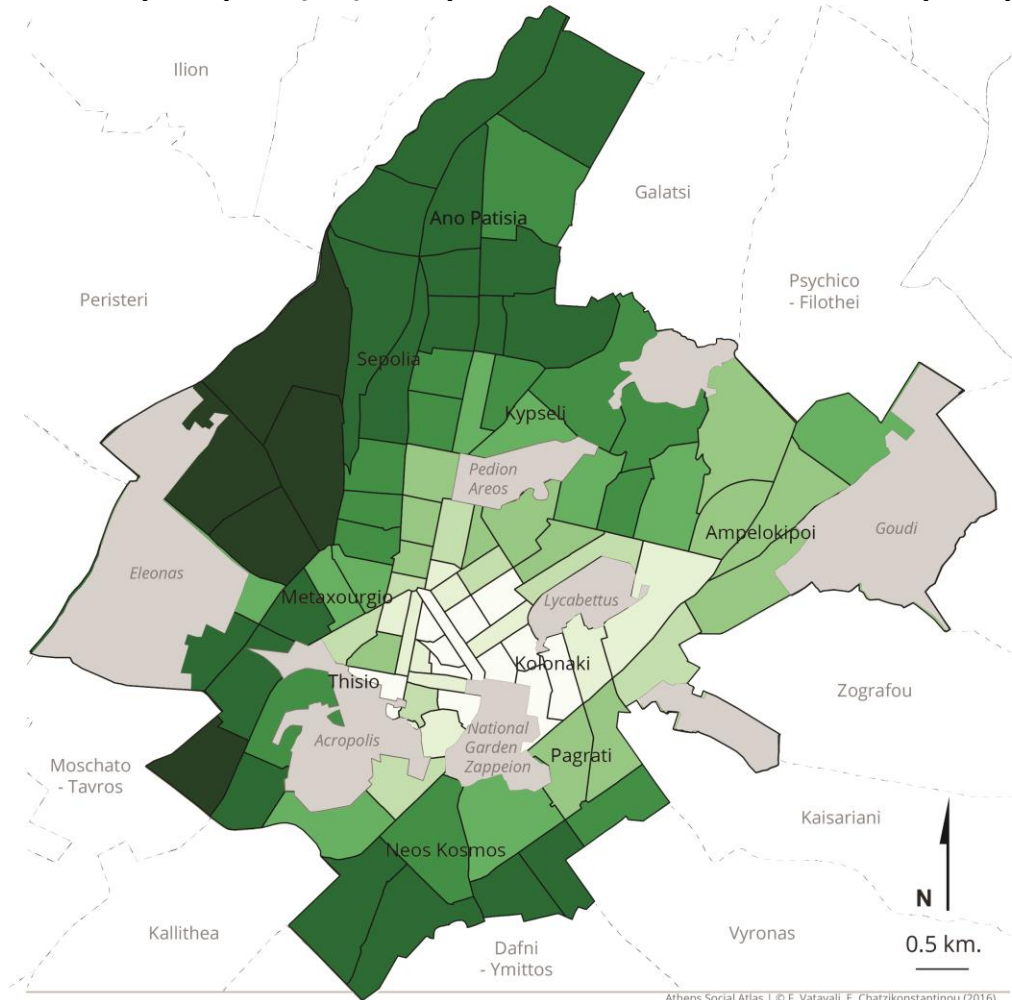
Βαλκανικό κέντρο γεωγραφίας της Αθήνας | © Φ. Σιαφάκης, Σ. Καθαραντωνίου 2010

Πλήθος
δικαιούχων*

- Χώροι πρασίνου, Αρχαιολογικοί χώροι, Περιοχές ειδικών χρήσεων
- Όρια ταχυδρομικών κωδικών
- Όρια όμορων δήμων

ΧΑΡΤΗΣ 11:
Συγκέντρωση ωφελούμενων Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου, 2015

Athens Social Atlas | © F. Vatavali, E. Chatzikonstantinou (2016)

Beneficiaries per 1000 residential power supplies

- 140 - 160
- 120 - 140
- 100 - 120
- 80 - 100
- 60 - 80
- 40 - 60
- 20 - 40
- 0 - 20

Green spaces, Archeological sites, Special land use zones

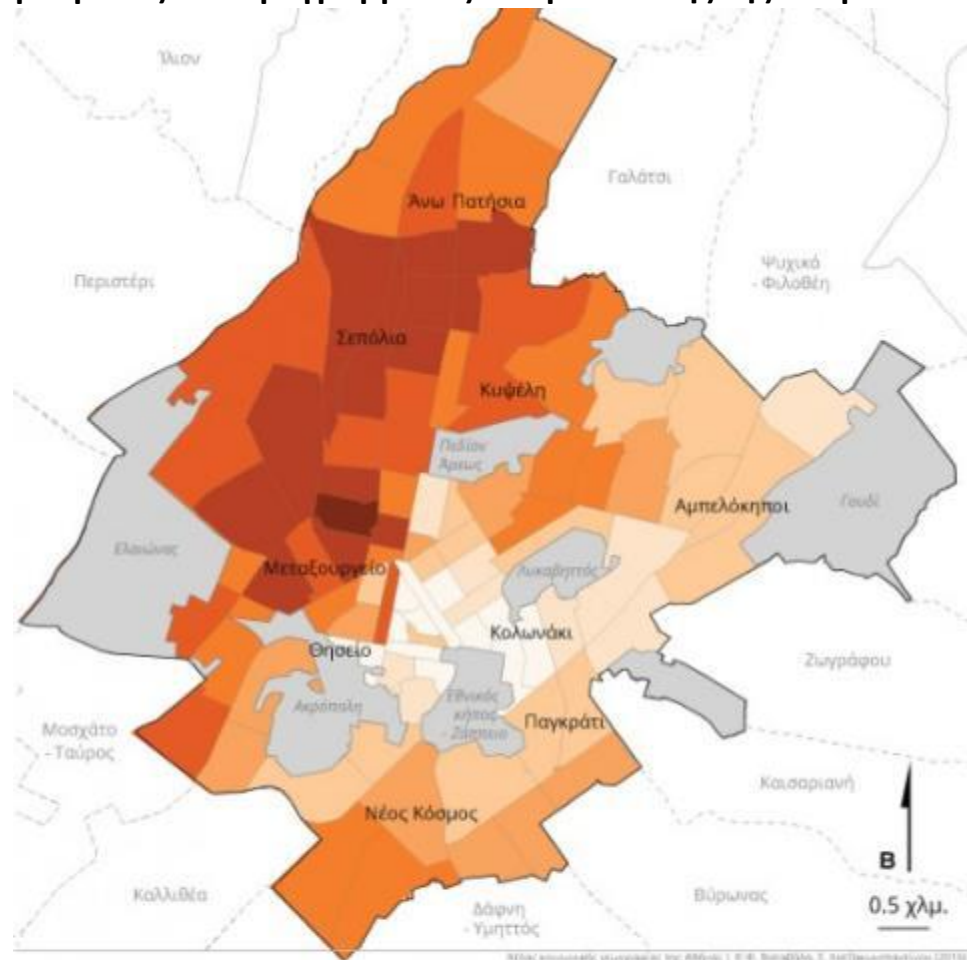
Postal codes limits

Neighbouring municipalities

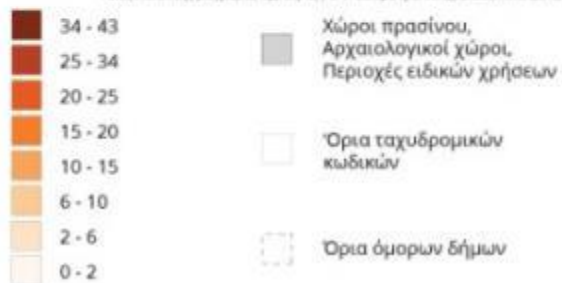

ΧΑΡΤΗΣ 12:

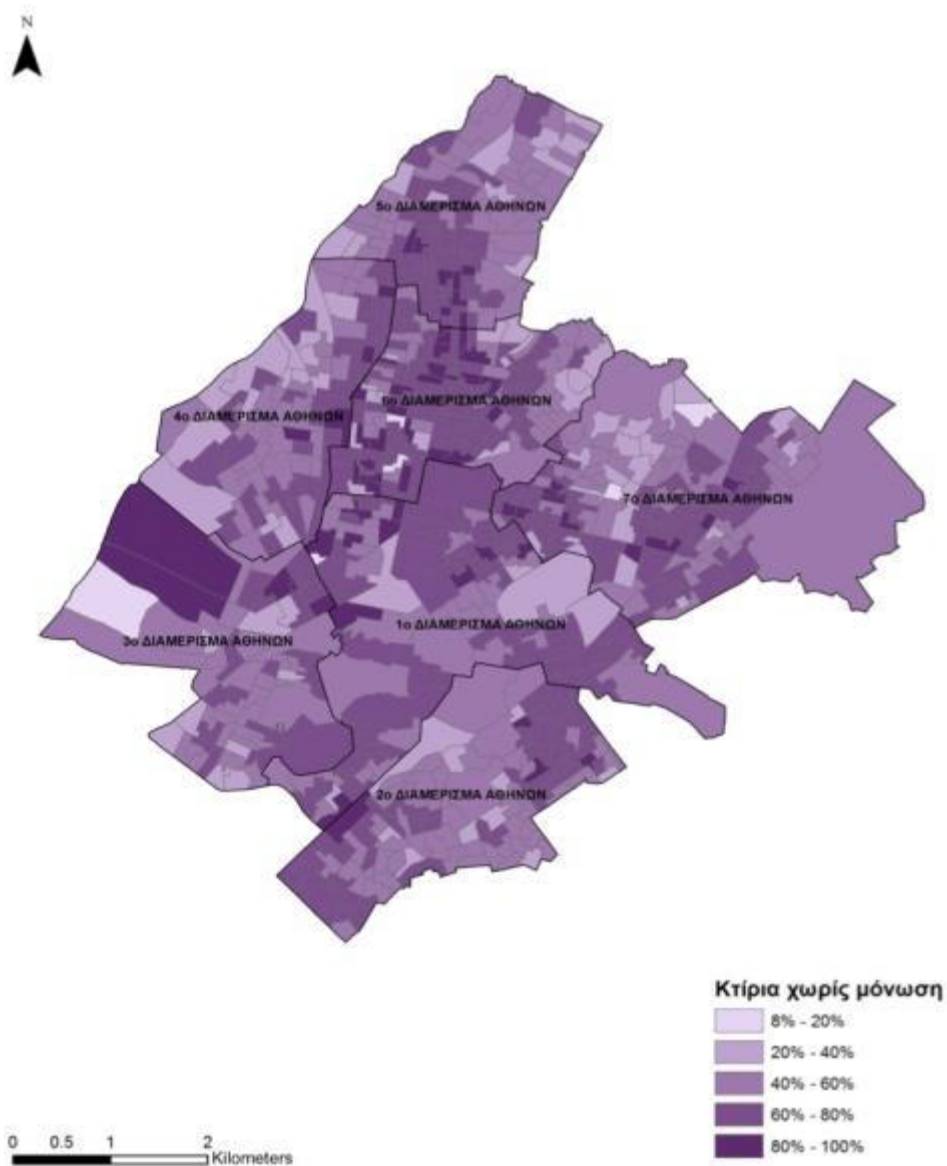
Συγκέντρωση ωφελούμενων δωρεάν επανασύνδεσης και παροχής ηλεκτρικού ρεύματος του Προγράμματος Αντιμετώπισης της Ανθρωπιστικής Κρίσης, 2015

Ωφελούμενοι
ανά 1000
οικιακές παροχές*

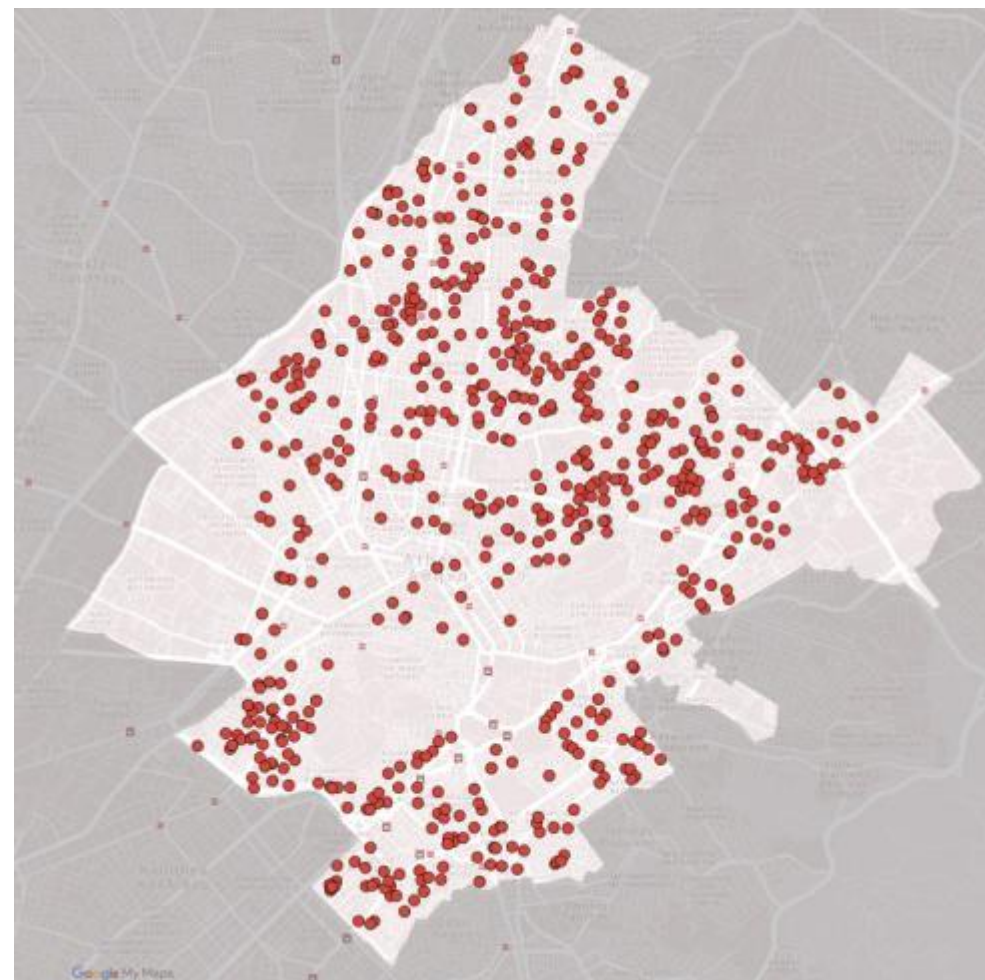

ΧΑΡΤΗΣ 1:
Συγκέντρωση κανονικών κατοικιών χωρίς καθόλου μόνωση

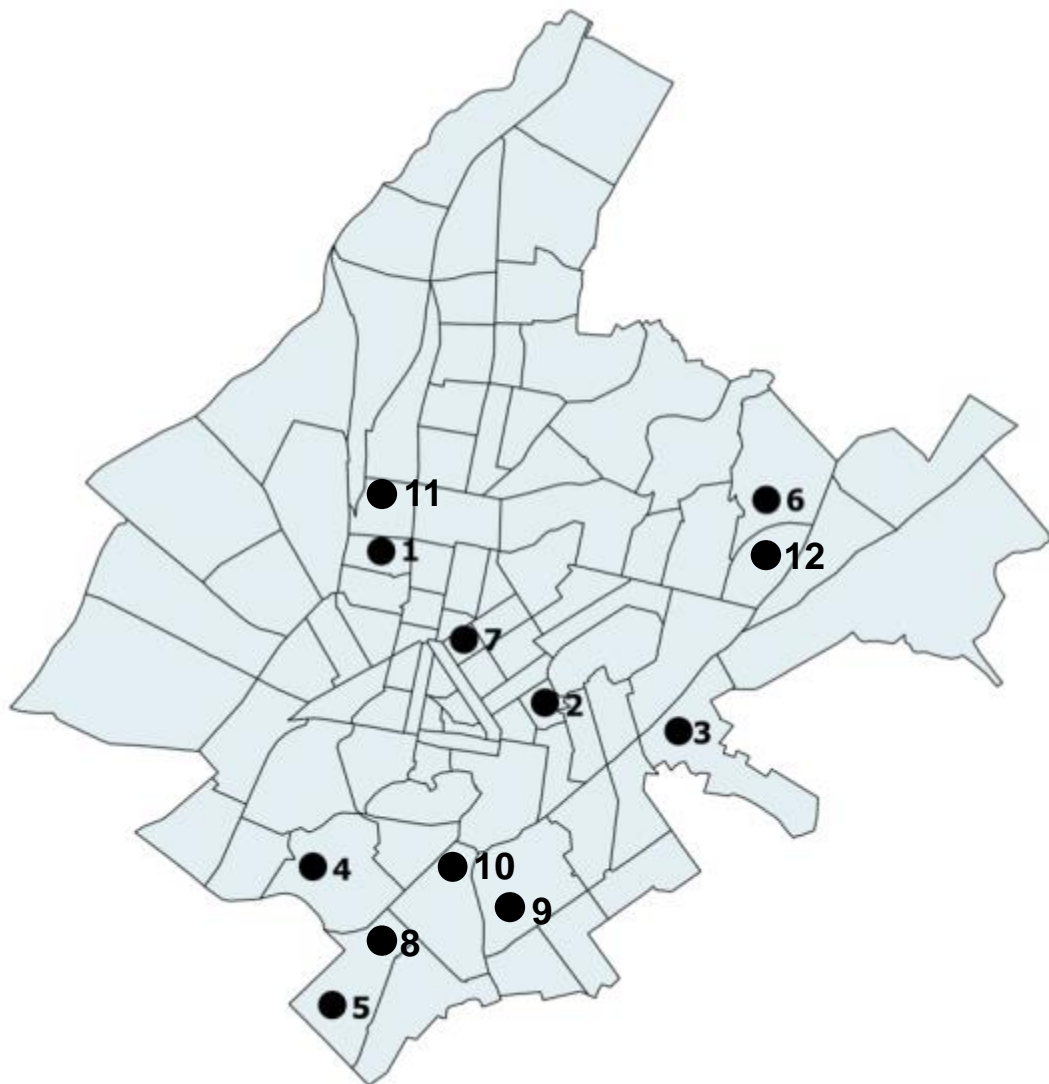
Πηγή στοιχείων: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Απογραφή 2011.

ΧΑΡΤΗΣ 12:
Κατοικίες που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα «Εξοικόμηση κατ'οίκον»

Πηγή στοιχείων: Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης ΑΕ

Δήμος Αθηναίων: Πολυκατοικίες – μελέτες περίπτωσης

Πολυκατοικίες - μελέτες περίπτωσης

1. Πολυκατοικία οδού Κοδριγκτώνος - Άγιος Παντελεήμονας
2. Πολυκατοικία οδού Πατριάρχου Ιωακείμ - Κολωνάκι
3. Πολυκατοικία οδού Λαοδικείας - Ιλίσια
4. Πολυκατοικία οδού Γενναίου Κολοκοτρώνη - Άνω Πετράλωνα
5. Πολυκατοικία οδού Τρούμερ - Νέος Κόσμος
6. Πολυκατοικία οδού Μιχαήλ Χατζηκωνσταντή - Αμπελόκηποι
7. Πολυκατοικία οδού Χαριλάου Τρικούπη - Εξάρχεια
8. Πολυκατοικία στα προσφυγικά του Νέου Κόσμου
9. Πολυκατοικία οδού Ροΐκου - Νέος Κόσμος
10. Πολυκατοικία οδού Ιππάρχου - Νέος Κόσμος
11. Πολυκατοικία οδού Αμορίου - Άγιος Παντελεήμονας
12. Πολυκατοικία οδού Αλέξη Παυλή - Αμπελόκηποι

Οι ζωές μας έχουν υποβαθμιστεί πολύ. Αλλά δε θα δεχτούμε άλλη υποβάθμιση της ζωής μας. Θέλουμε έστω και αυτή τη λίγη θέρμανση. Αλλιώς θα αρρωστήσουμε.

(Μαίρη 81, καθηγήτρια πιάνου)

Δεν είχαμε θέρμανση από το τέλος του χειμώνα του 2014 [...] και τη βγάλαμε με ένα ηλεκτρικό καλοριφέρ, από δύο κουβέρτες ο καθένας στο σαλόνι, γρήγορα να πέσουμε στο κρεβάτι και σε κάποια οριακά που έκανε πάρα πολύ κρύο είχαμε ανάψει και το air-condition. Δηλαδή τα air-condition τα ανάψαμε πολύ λίγο, γιατί φοβόμασταν το κόστος.

(Κωστής 69, συνταξιούχος)

Δεν είχα ούτε σόμπα, ούτε υπόστρωμα. Μόνο αυτό [το air-condition] χρησιμοποιούσα και πάλι όχι καθημερινά. [...] Αλλά εγώ θυμάμαι τότε ότι μου σπάγαν τα νεύρα που είχε κρύο. Όταν γύριζες και έβρισκες το σπίτι κρύο. Ήταν 7 ή 8 η ώρα και ήταν χειμώνας, έβρεχε έξω και είχε υγρασία παντού. Ήταν πολύ ενοχλητικό. [...] Και δημιουργεί μία άσχημη αίσθηση. Εγώ θα προτιμούσα να κόψω πολλά άλλα πράγματα, παρά να κόψω τη θέρμανση. Ρούχα, ακόμα και φαγητό θα μπορούσα να κόψω, παρά τη θέρμανση. Αλήθεια, το θεωρώ πολύ βασικό.

(Λουκάς 35, αρχιτέκτων)

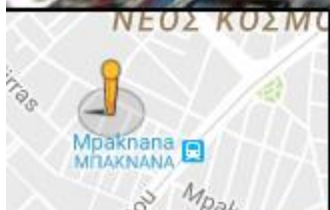

35
ΜΙΛΥΡΑ ΤΟΥΤΟΥ
ΒΕΝΑΤΣΟΥ 35
ΑΝΟ 22 → 16

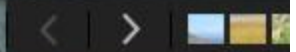
© 2024, eucaly

Αθήνα
Attica
Street View - Jul 2014

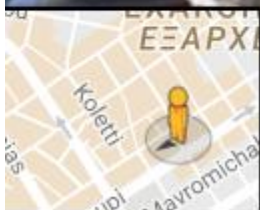
Google

View - Aug 2014

Google

